

OVERDRACHT KERK NIEUWOLDA: verschillende bijdragen

door Annemieke Woldring, medewerker SOGK:

Uit het Innetje van maart 2020: 'Op vrijdag 17 april wordt de kerk van Nieuwolda overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK).'

Inmiddels zijn we bijna vijf maanden verder en vond deze uitgestelde overdracht van de kerk daadwerkelijk plaats. Met een beperkt gezelschap, meer dan circa 30 mensen kunnen nu niet tegelijk in de kerk aanwezig zijn, waren we getuige van dit memorabele moment. Behalve de notaris mr. M.D.C. van der Laan waren een aantal kerkenraadsleden, leden van de nieuwe plaatselijke commissie, kerkgangers en medewerkers van de SOGK aanwezig. Zoals te doen gebruikelijk bij een overdracht van een kerk naar de SOGK ontrolde zich een kort programma in de kerk.

Organist Auke Zoer verving de oorspronkelijk geplande organist Piet Dijkhuis die onlangs een onfortuinlijke val maakte en daarom niet aanwezig kon zijn. Hij bespeelde bij binnenkomst van de gasten het Wenthinorgel. Een volgens zijn zeggen 'heel bijzonder en ook groot orgel' uit 1787 van bouwer Johann Friedrich Wenthin.

Jan Drewel, scriba van de Protestantse Gemeente De Dollert sprak bij de opening van de bijeenkomst o.a. de volgende woorden: "De vreugde voert ons naar dit huis waar 't woord aan ons geschiedt. "Na 302 jaar krijgt de kerk een andere eigenaar. Voor sommigen zal dat pijn doen, maar die pijn moeten we heel snel vergeten. De Stichting Oude Groninger Kerken is immers opgericht vanuit de kerken en zo blijven we toch een beetje eigenaar. De Stichting vierde kort geleden hun 50-jarig bestaan en de kerk is bij hen in zeer goede handen. Vanwege mijn donateurschap van al ruim 40 jaar kan ik dat zeggen. Tot slot: met een warm hart dragen we deze kerk over aan de Stichting Oude Groninger Kerken en zijn dankbaar dat op deze manier het kerkgebouw voor het dorp blijft behouden".

Het passeren van de overdrachtsakte door notaris van der Laan werd gevolgd door een kort woord door de voorzitter van de Stichting Oude Groninger Kerken de heer Pim de Bruijne. Hij vertelt o.a. over de Ol Kerke, ofwel de verdwenen Viertorenkerk uit de middeleeuwen in het Oldambt. Hij bevestigde dat de huidige kerk nu in goede handen is en dat deze gelukkig gebruikt blijft worden. Een Plaatselijke commissie bestaande uit allemaal vrijwilligers uit het dorp, gaat aan de slag met de invulling van de kerk. En ook de Protestantse Gemeente De Dollert blijft de kerk gebruiken voor de maandelijkse zondagse diensten. Hierna volgde een tweegesprek van Pim met de nieuwe directeur van de SOGK Patty Wageman. Voor haar is dit de eerste overdracht die ze in functie meemaakt. Zij bevestigde de opmerking van de voorzitter dat dit weer de eerste overdracht van een kerk is naar de SOGK sinds het uitbreken van het coronavirus in Nederland en dat vele plannen hierdoor gedwarsboemd werden. Maar het feit dat het project Kerk Open – de openstelling van kerken van de SOGK, ook zonder bezetting - de hele periode toch succesvol gedraaid heeft, stemde haar tot tevredenheid.

Gerard de Groot, voorzitter van de Protestantse Gemeente De Dollert feliciteert de SOGK met de nieuwe aanwinst waarna de voorzitter van de SOGK de bijeenkomst afsloot met bedankjes en bloemen voor een aantal medewerkenden aan deze geslaagde middag. Auke Zoer bespeelde nogmaals het orgel en we beëindigden de bijeenkomst met het stand zingen van het Grunnens laid. Hierna volgde nog een informele voortzetting met een hapje en een drankje waarna iedereen om circa 17.30 uur de kerk weer had verlaten.

Wij van Groninger Kerken bedanken iedereen die deze overdracht (mede) mogelijk hebben gemaakt en we wensen de nieuwe Plaatselijke commissie heel veel succes voor nu en in de toekomst en we zullen hier zeker niet voor het laatst zijn geweest!

Annemieke Woldring

(Groningen 16 september 2020)

door Jan Drewel - scriba PG De Dollert

Op vrijdag 11 september was het dan eindelijk zo ver: de kerk van Nieuwolda werd overgedragen aan de genoemde Stichting.

Door het coronavirus kon maar een beperkte groep mensen de officiële overdracht bijwonen. Dit is jammer, maar gezien de situatie in onze samenleving kon het eigenlijk niet anders.

We zijn blij dat alles geregeld is.

Mij was gevraagd de opening te doen en een stukje geschiedenis te vertellen. Mijn verhaal vindt u onder dit artikel zodat u het alsnog kunt lezen.

Het passeren van de akte gebeurde door notaris mr M.D.C. van der Laan uit Finsterwolde, waarna de vereiste handtekeningen werden gezet en de overdracht een feit was.

De heer Pim de Bruyne – voorzitter van de Stichting – deed hierna een bijdrage en vervolgens volgde er een tweegesprek met hem en de nieuwe directeur van de Stichting mevrouw Patty Wageman.

Vooraf en als afsluiting speelde de heer Auke Zoer een paar stukken op het mooie Wenthin orgel.

We sloten af met een hapje en een drankje.

We wensen de plaatselijke commissie die voor activiteiten moet zorgen in de kerk heel veel succes. Als kerkgemeenschap zullen wij in principe eens per 4 weken de kerk terug huren voor een kerkdienst.

De plaatselijke commissie bestaat voorlopig uit de volgende leden: Gerda Wierenga, Heiko Haan, Betsie Nuus en Otto Knottnerus.

het stukje geschiedenis uitgesproken bij de opening van de bijeenkomst:

*“De vreugde voert ons naar dit huis waar ‘t woord aan ons geschiedt.
Het openingsvers van lied 280 van ons prachtige Liedboek.*

Die vreugde is de laatste tientallen jaren echter dusdanig verminderd dat er nogal wat veranderingen hebben plaatsgevonden op kerkelijk gebied.

Rond de eeuwwisseling was de Protestantse Kerk van Nieuwolda in gesprek met de Gereformeerde kerk van Oostwold om te kijken naar de mogelijkheden van samenwerking. Reden: de vreugde om naar de kerkgebouwen te gaan op zondag was dusdanig verminderd in beide plaatsen dat zelfstandig voort gaan eigenlijk niet meer kon. Het leidde tot een voorzichtige samenwerking die langzaam werd uitgebreid en tot slot leidde tot een fusie. Een paar jaar geleden werd de samenwerking uitgebreid met de Protestantse Gemeente Reiderland en ook hiermee vond een fusie plaats in 2019.

Kerken met heel verschillende achtergronden werken nu in een goede sfeer samen en kerken in een cyclus van 4 weken in Nieuwolda, Oostwold, Finsterwolde en Nieuweschans.

Hoe anders was het in het verleden: kerken zaten vol en in de 19e eeuw was het zelfs mogelijk dat een hele groep kerkleden de landelijke Hervormde Kerk verlieten en de Gereformeerde Kerken in Nederland werden. Ook in Nieuwolda gebeurde dat en werd er een aparte kerk gebouwd voor de Gereformeerden. In de 20e eeuw werd dit alles betreurd en kwamen de Hervormden en Gereformeerden geleidelijk weer samen. Het Gereformeerde Kerkje van Nieuwolda werd verkocht en is nu in gebruik als atelier door kunstenaar Yvonne Struijs.

In 2017 bespraken we op de kerkenraad van de Protestantse Gemeente Nieuwolda/Oostwold dat het bijna 300 jaar geleden was dat de kerk van Nieuwolda is gebouwd en dat we hieraan wat aandacht moesten schenken. Een concreet plan was er direct niet. Tot er bij mij het idee op kwam dat het mooi zou zijn als er een boek zou komen over 300 jaar Kerk Nieuwolda en dat dit mogelijk iets zou zijn voor een student van de Rijksuniversiteit. Contact gezocht met de Universiteit, format geschreven, binnen een week reageerde een studente positief en op 30 november 2017 toerde ik met dr. Mathilde van Dijk van de Universiteit en de studente door Oost Groningen en bezochten we de kerk van Nieuwolda, het voormalig Gereformeerde Kerkje en de kerk in Oostwold. Kort daarna dook ik met de studente de archieven in en het leek een mooie start van een mooi project. We bezochten later nog de Groninger Archieven, maar op de een of andere manier lukte het toch niet wat ik graag wilde: een mooie bijeenkomst in september 2018 met de uitgave van een boek over de kerk van Nieuwolda. Toch moest er wat gebeuren. Het was juni 2018 toen ik gebeld werd door Jan Kugel, dorpsgids en amateur historicus. We spraken af, wisten een paar mensen erbij te betrekken en het leidde vooral door Jan Kugel tot een mooie feestelijke avond op 25 september 2018 waarin we het 300 jarig bestaan van de kerk vierden. Veel dorpsbewoners waren erbij en we zongen ook nog het tweede couplet van eerder genoemd lied 280: Dit huis van hout en steen dat lang de stormen heeft doorstaan, waar nog de wolk gebeden hangt van wie zijn voor gegaan. Afgelopen zondag liet ds. van der Werff dit lied nog zingen in deze kerk omdat het de laatste keer was dat wij als eigenaar van dit gebouw hier een kerkdienst hielden. In de toekomst gebeurt dit op huurbasis.

De verdere historie van dit gebouw: ik ben geen historicus, maar gelukkig is er nog wel veel kennis hierover. Bij dorpsgids Jan Kugel, oud-journalist Cees Stolk, in het boerderijenboek Nieuwolda

staat heel veel omschreven, er is gelukkig nog een deel van het archief en uiteraard ook bij de Groninger Archieven. Ook de eigenaar van het voormalig Gereformeerde Kerkje Yvonne Struijs kan verhalen vertellen omdat ze af en toe nog bezoek krijgt van nazaten van oud-predikanten,

En nu, na 302 jaar krijgt de kerk een andere eigenaar. Voor sommigen zal dat pijn doen, maar die pijn moeten we heel snel vergeten. De Stichting Oude Groninger Kerken is immers opgericht vanuit de kerken en zo blijven we toch een beetje eigenaar. De stichting vierde kort geleden hun 50-jarig bestaan en de kerk is bij hun in zeer goede handen. Vanwege mijn donateurschap van al ruim 40 jaar kan ik dat zeggen.

De overdracht aan de Stichting kost ons wel een behoorlijk bedrag, maar verlost ons ook van zorgen. De Stichting mag trouwens ook blij zijn: in persberichten werd melding gemaakt van overdracht van een eenvoudige zaalkerk, Dit klopt, maar er werd te weinig aandacht besteed aan het unieke orgel: geen van Oekelen, Freitag, Hinsz of Schnitger maar een zeer bijzonder Wenthin orgel. Dit hebben ze nog niet en dus mag de Stichting ook in hun nopjes zijn.

En nu verder. We blijven voorlopig eens per 4 weken kerken in dit mooie kerkgebouw. De verdere activiteiten worden overgedragen aan een plaatselijke commissie. We hopen dat er activiteiten blijven en ik heb daar alle vertrouwen in: we hadden hier al eens Jan Vayne en Ton Koopman in een stampvolle kerk. Dus wie weet wat er nog meer komt. We wensen de commissie veel succes.

Tot slot: met een warm hart dragen we deze kerk over aan de Stichting Oude Groninger Kerken en zijn dankbaar dat op deze manier het kerkgebouw voor het dorp behouden blijft.
Jan Drewel – scriba

foto's bij de overdracht:

bij de opening bijeenkomst

Gerard de Groot overhandigt de sleutel aan Pim de Bruyne van de SOGK tegen de "koopsom" van €1,-